

STREET ART ROUTE

ONTDEK DE
CREATIEVE STAD

WANDELROUTE: 3 KM

[UITINENSCHEDE.NL/STREETART](https://uitinenschede.nl/streetart)

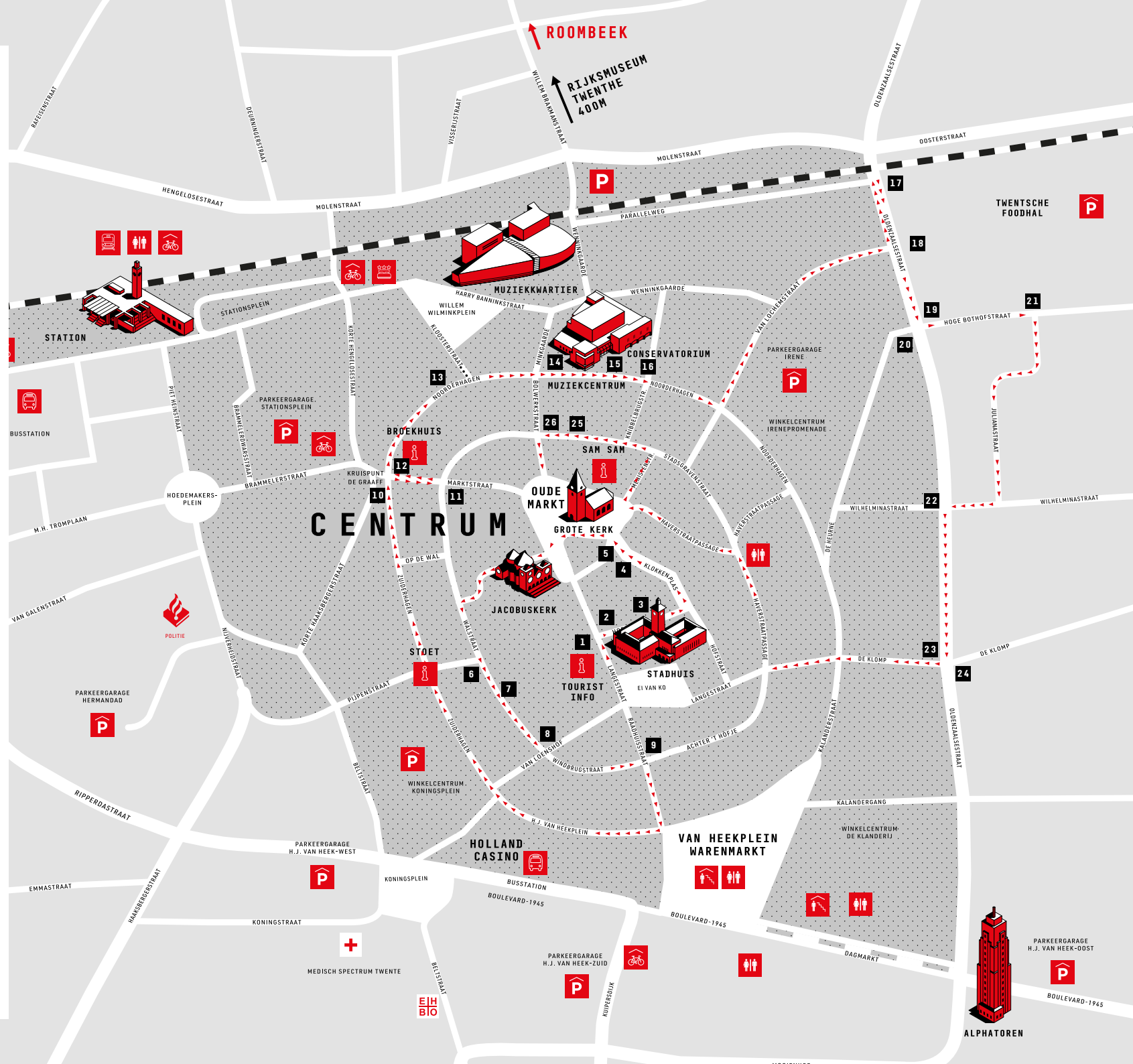

ENSCHEDÉ

HIGHLIGHTS

TOURIST INFO ENSCHEDE

- 1 FIGUREN UIT DE THEATERGESCHIEDENIS
- 2 DNA ENSCHEDE
- 3 ROCKLEGENDES
- 4 INTERACTIEF KUNSTWERK
- 5 OPTISCHE ILLUSIE
- 6 JAZZPODIUM DE TOR
- 7 RAINBOW WINGS
- 8 SONNEVANCK
- 9 SNOEPWINKEL
- 10 OPEN AIR GALLERY ZUIDERHAGEN
- 11 IJSSALON TALAMINI
- 12 TEXTIELSTAD
- 13 ALL IS FULL OF LOVE
- 14 KOM TOT BLOEI
- 15 WILMINK EN BANNINK
- 16 MUZIEKGOD PAN
- 17 KLEURRIJKE GEZICHTEN
- 18 GEBOUW TOT LEVEN
- 19 HENK ELSINK
- 20 HET IS MAAR HOE JE HET ZIET
- 21 PERFORMANCE FACTORY
- 22 KOMEN EN GAAN
- 23 DE ESCHPOORT
- 24 DE BOTHOVEN
- 25 GEDICHTENROUTE
- 26 NO BLACK, NO WHITE JUST THE BLUES

STREET ART ROUTE

DE STREET ART ROUTE NEEMT JE MEE LANGS DE MOOISTE OUTDOOR KUNSTWERKEN DIE ENSCHEDE TE BIEDEN HEEFT. DE GESCHIEDENIS VAN ENSCHEDE KOMT TOT LEVEN DOOR UNIEKE VERHALEN.

1

Wil je de route online bekijken?
Ga dan naar uitinenschede.nl/routes.
Je kunt hier de route ook in PDF
formaat downloaden.

TOURIST INFO ENSCHEDE

Dit is het startpunt van de street art route.

Tourist Info Enschede

1 FIGUREN UIT DE THEATERGESCHIEDENIS

JAWIK KRUDDE • LANGESTRAAT • 1980

Wanneer je omhoog kijkt zie je de blauwgroene standbeelden op het dak, maar ook voor de deur rondom een aantal winkels aan de Langestraat. Deze beelden zijn in de jaren 80 gemaakt door kunstenaar Jawik Krudde. Het pand waar nu meerdere winkels, horecagelegenheden en de Kleine Willem in zitten, was voorheen een theater en concertzaal. Het pand is gebouwd in 1889.

Na uitbreiding en een nieuw bestemmingsplan tot bioscoop werd het pand wederom gerenoveerd tot een theaterzaal. Om dit te vieren, wilde de gemeente graag een eyecatcher hebben op de gevel van het gebouw. Dit werden 25 beelden gemaakt van polyester. Jaren later, toen er een nieuwe schouwburg werd gebouwd en de beelden verwijderd zouden worden, kwamen de bewoners van Enschede in opstand. Ze waren gehecht geraakt aan de prachtige figuren uit de theatergeschiedenis. Zo staan er tot op de dag van vandaag 25 standbeelden op het pand met een rijke geschiedenis.

Standbeeld Langestraat

2 DNA VAN ENSCHEDE

STUDIO ZEPA • HOFSTRAAT • 2023

De kleurrijke muurschildering op het gebouw weerspiegelt het gevoel dat je krijgt als je Enschede bezoekt. Tegelijk zie je elementen die het DNA van Enschede vormen. Het personage is een zelfverzekerde, jonge vrouw met een vleugje avontuur, sportiviteit en ontdekkingslust. Een kunstwerk vol positieve energie.

In het ontwerp vind je verschillende belangrijke architectonische herkenningspunten. Zo zie je het Fabriekskomplex Jannink, links de toren van de Grote Kerk en rechts de Lasonderkerk. Hierdoor komt de geschiedenis van Enschede tot leven en ontdek je de stad op een kleurrijke manier.

Het stadswapen van Enschede is afgebeeld in de reflectie van de bril en suggereert een mooie toekomst. De rollen katoendraad verwijzen naar de textielgeschiedenis van Enschede. Het hele ontwerp is aan elkaar 'genaaid' met kleuren en patronen geïnspireerd op textielstoffen. Het kunstwerk is in 2023 aangebracht door Studio ZEPA, een uit Zuid-Afrika afkomstig kunstenaarsduo.

Scan de QR-code en laat het kunstwerk tot leven komen!

3 ROCKLEGENDES

E. ROYAL • HOFSTRAAT • 2024

De kunstenaar E. Royal heeft op geheel eigen wijze het thema rock tot leven gebracht bij Café Rocks. Van links naar rechts zijn iconen Jim Morrison, Jimi Hendrix en Angus Young te zien. Als je goed kijkt, zie je onderin het kunstwerk het stadswapen van Enschede afgebeeld.

4 INTERACTIEF KUNSTWERK

LOUIS REITH EN JAY-CEE KLEES •

KLOKKENPLAS • 2022

De Klokkenplas dankt zijn naam aan de opslag van de klokken van de Grote Kerk in de periode na de grote stadsbrand in 1862 in Enschede. Tijdens de stadsbrand ging de kerk op de Oude Markt in vlammen op en stonden alleen de muren nog overeind. Om de klokken te redden werden deze naar beneden gehaald en bewaard op de Klokkenplas. Dit interactieve kunstwerk, opgeleverd in 2022, is een unieke samenwerking tussen kunstenaar Louis Reith en interaction designer Jay-Cee Klees. De geschiedenis van de Klokkenplas zit verborgen in het werk dat tot leven komt via een mobiele telefoon. Scan de QR code in het kunstwerk en kom meer te weten!

5 OPTISCHE ILLUSIE

STUDIO RAMECKERS • RICHTERSGANG • 2015

Concordia in Enschede staat voor film, theater en beeldende kunst. Met twee locaties in de binnenstad biedt Concordia een breed aanbod voor jong en oud. Dit kunstwerk op het pand van Concordia is een anamorfose schildering. Dit is een techniek waarbij het kunstwerk er alleen vanuit een bepaalde hoek realistisch uitziet. Vanaf andere plekken zijn het vooral blauwe en rode lijnen.

De ontwerpers van Studio Rameckers de Rond vonden inspiratie in de ramen van de Jacobuskerk en Concordia's karakteristieke rode wenteltrap. Probeer maar eens een perfecte foto te maken!

6 JAZZPODIUM DE TOR

DIRK OEGHOEDE • WALSTRAAT • 2005

Jazzpodium de Tor, opgericht in 1970, is een van de oudste jazzclubs van ons land. Grote namen traden er op: Dizzy Gillespie, Dexter Gordon, Chet Baker. Een van de eregasten die er regelmatig optreedt is, de vooral in het buitenland zeer bekende, Jasper van 't Hof. De in Enschede geboren pianist/componist ontving in 2018 op 71-jarige leeftijd de belangrijkste jazzonderscheiding van ons land: de Boy Edgar Prijs.

Op het karakteristieke pand van Jazzpodium de Tor is de in het oog springende muurschildering van Dirk Oeghoede te vinden. Op initiatief van werkgroep Walstraat, creëerde de kunstenaar in 2005 een verbinding tussen de slogan van de stad, de eigenheid van het gebouw de Tor en de vrijheid en creativiteit van jazzmuziek.

In het midden van het kleurrijke tafereel bevindt zich een geabstraheerde tor in een geel vlak. Rechts bovenin is het logo van het jazzpodium te zien.

7 RAINBOW WINGS

NINA PAINTINA • WALSTRAAT • 2024

Café Stonewall staat voor inclusie en diversiteit. Het is het enige gaycafé in Enschede en ver daarbuiten. Het café wordt al 35 jaar gerund door vrijwilligers uit de LHBTI+ gemeenschap. Het kunstwerk op de muur is ontstaan in samenwerking met kunstenaar Nina Paintina. Het zorgt voor een kleurrijke entree tot een café waar niemand bang hoeft te zijn om zijn of haar ware kleuren te laten zien. Het kunstwerk is uitgevoerd doormiddel van stencil art. De engelenvleugels nodigen alle paradijsvogels binnen de LHBTI+ gemeenschap, en iedereen die deze community een warm hart toedraagt, uit om naar binnen te komen. Ook komen de kleuren van de welbekende regenboogvlag terug in de vleugels die worden omringd door luidsprekers en teksten. Het werk loopt verder door naar binnen, waar het de muren van het café verder siert.

8 SONNEVANCK

GERRIT KERSSIES • WALSTRAAT • 1985

Theater Sonnevanck is één van de grootste jeugdtheatergezelschappen van Nederland. Het kantoor en de theaterzaal zijn gevestigd in het voormalig pakhuis. Het pand was vroeger van de textielfamilie Jannink.

In 1985 wilde de toenmalige wethouder van cultuur het oude pakhuis opknappen. Omdat het al enige tijd leeg stond, was het gebouw vervallen en ontbrak het glas in de ramen. Hierdoor hadden vele vogels een nieuw thuis gevonden in het verlaten gebouw. Daarom werd aanvankelijk gedacht aan een muurschildering van vogels. Toen kwam kunstenaar Gerrit Kerssies met het voorstel om de vensters te voorzien van kleurrijke omlijstingen.

9 SNOEPWINKEL

JAN IS DE MAN • ACHTER 'T HOFJE • 2025

Op deze plek zie je een levensechte inblik in een oud winkelpand. Alsof de deur ieder moment open kan zwaaien. De details nemen je mee terug in de tijd en laten zien hoe deze straat er vroeger uit had kunnen zien.

Dit pand ligt midden in een drukke winkelstraat. De statige zuilen aan de gevel springen direct in het oog. Zij gaven de doorslag voor de invulling van het ontwerp. Achter de pilaren ontdek je geen moderne boetiek, maar een nostalgische snoepwinkel.

Glazen potten vol lekkers, warme kleuren en een vleugje ouderwetse gezelligheid. Een speels contrast met de winkels van nu.

10 OPEN AIR GALLERY ZUIDERHAGEN

WISSELENDE EXPOSITIES •

ZUIDERHAGEN • 2016

Open Air Gallery Zuiderhagen is een plek voor openbare kunst. De galerij is een samenwerking tussen Gemeente Enschede, Domijn en Exterio Vastgoed. Rein Kroes, voormalig directeur van het Vestzaktheater en hoofdredacteur van Binnenstad Magazine Enschede, nam het initiatief voor de expositie.

Hij wilde de Zuiderhagen op deze manier aantrekkelijker maken. Goed gelukt wat ons betreft! In de zomer van 2016 werden de eerste spandoeken met kunst opgehangen. Ieder half jaar wisselt de expositie.

IJssalon Talamini

11 IJSSALON TALAMINI

HEIDI ULRICH - WALSTRAAT • 2016

IJssalon Talamini was 50 jaar lang een begrip in Enschede. De eigenaren van het familiebedrijf, dat in 1965 al naar Enschede verhuisde, zochten in de zomer van 2016 een kunstenaar die de garagedeuren van een mooie schildering kon voorzien. De Enschedese Heidi Ulrich zag dit wel zitten. Ze werkte maandenlang aan de schildering.

Op iedere garagedeur staat een ander ontwerp, maar door het kleurgebruik en stijl ziet het eruit als een geheel.

Op de linkerdeur zie je een man (volgens Heidi 'opa Talamini') met een ijskar die vroeger door Enschede reed. Aan de rechterkant zie je Vodo di Cadore: een klein dorpje in de Italiaanse Alpen waar de familie Talamini vandaan komt.

Op de bewegwijzering op de linkerdeur staan zowel Enschede en Vodo di Cadore.

In 2022 sloot IJssalon Talamini haar deuren.

Open Air Gallery Zuiderhagen

12 TEXTIELSTAD

WILLEM WILMINK • MARKSTRAAT • 2016

Halverwege de jaren zeventig schreef Willem Wilmink dit gedicht over 'zijn' stad in verval. Van het eens zo bruisende Enschede was na het instorten van de textielindustrie weinig over. Door de toonzetting van Bannink werd het gedicht een treurige blues, waarin hij De Driekusman verwerkte, een Twentse boerenpolka. De tekst is inmiddels achterhaald. De Boulevard doorkruist het hart van Enschede al lang niet meer en postkantoor en V&D zijn verdwenen. De stad is nu een Euregionaal trefpunt voor kunst, cultuur en gezelligheid.

Textielstad

13 ALL IS FULL OF LOVE

MARCO DE VRIES • NOORDERHAGEN • 2019

In het gebouw van PLANETART Medialab kunnen jonge creatieven elkaar ontmoeten. PLANETART is een collectief van kunstenaars actief in technologie, media, *popular culture*, muziek, experiment en activisme. De organisatie is onder andere bekend van het GOGBOT festival, The Spacebar, The Museum of the Future en WARP Technopolis.

Na de verbouwing in 2019, ging regionale kunstenaar Marco de Vries aan de slag met de wand van PLANETART. In opdracht werkte Marco een *still* beeld uit van de bekende videoclip van Björk, All Is Full of Love. De videoclip werd geregisseerd door Chris Cunningham en was voor de jaren 90 behoorlijk indrukwekkend. Op de wand van PLANETART zijn twee robots te zien die elkaar hartstochtelijk kussen, terwijl de machine hun rug aan het assembleren is.

All Is Full of Love

Ontdek de muzen

14 KOM TOT BLOEI

JABIER LANDA • NOORDERHAGEN • 2024

Deze muur zit precies tussen Muziekcentrum Enschede en het ArtEZ Conservatorium in. Dit kunstwerk van de Spaanse artiest Jabier Landa is gerealiseerd in 2024 en geïnspireerd op de muzen van muziekgod Pan, die om de hoek op het dak van het conservatorium zit. Zo is er een muze van muziek en een muze van theater. De muzen worden omgeven door bloemen. Deze bloemen staan symbool voor de artiesten die hier tot bloei komen, en in Enschede de ruimte hebben om op te bloeien. Tot slot is er een klein geheimpje verstopt in het kunstwerk. Kun jij het vinden?

Muziekgod Pan

15 WILMINK EN BANNINK

LUVANE • NOORDERHAGEN • 2020

De Enschedese cartoonist en grafisch designer LUVANE heeft op de muur van het ArtEZ Conservatorium de samenwerking van het uiterst productieve duo Willem Wilmink en Harry Bannink in beeld gebracht.

Willem achter de schrijfmachine (hij wilde niet aan een computer) en Bannink achter de piano. Terwijl Willem's tekst nog nat is en Harry de toon nauwelijks heeft gezet, staan de zangers al klaar om te zingen.

Wilmink en Bannink

16 MUZIEKGOD PAN

SPACECOWBOYS • VAN ESSENGAARDE • 2018

Het ArtEZ Conservatorium in Enschede leidt avontuurlijke professionals op in de muziekwereld. Rob Kramer, directeur van het conservatorium, zag bij de IJsselbiënnale dit kunstwerk. Het beeld is gemaakt door het kunstenaarsduo Spacecowboys. Het kunstwerk werd 'In God We Trust' genoemd en moest dan ook een god voorstellen. Kramer zag hier de muziekgod Pan in en dacht dat het kunstwerk een mooie eyecatcher zou zijn voor het schoolgebouw.

In 2018 verhuisde het kunstwerk naar Enschede. Het standbeeld is maar liefst zes meter hoog en zit op het dak van het ArtEZ Conservatorium.

Kleurrijke gezichten

17 KLEURRIJKE GEZICHTEN

BERTUS GIESKES • OLDENZAALSESTRAAT • 2016

In 2016 nam schilder en tattoo artist Bertus Gieskes het transformatorhuis op de spoorwegovergang aan de Oldenzaalsestraat onder handen. In ongeveer drie uur maakte hij van het grauwe huisje vol met illegale graffiti een kleurrijk kunstwerk.

Het plan om er iets mee te doen lag al sinds 2015 bij de Gemeente Enschede, maar dat het bij Gieskes terechtkwam was puur toeval. Een ambtenaar van de gemeente kwam in de studio van Bertus voor het zetten van een tattoo. Ze raakten met elkaar in gesprek over het idee om het trafohuisje te beschilderen, waarna het idee verder werd uitgewerkt.

18 GEBOUW TOT LEVEN

TINY GIANTS • OLDENZAALSESTRAAT • 2024

Bundle is meer dan een gebouw. Sinds 2024 is het een plek vol energie voor jonge én ambitieuze mensen. Maak een rondje om het gebouw en reis door het verleden, heden en toekomst van Enschede. Op compleet unieke wijze zijn de gevels tot leven gebracht. Stap in het rijke verleden van Enschede vanaf de Alphatoren naar de Oldenzaalsestraat, sta midden in het heden vanaf de Singel via de Hoge Bothofstraat en ga de toekomst tegemoet vanaf het spoor naar de Oldenzaalsestraat. De kunstwerken zijn onder leiding van Alexandra Danilla ontworpen door Tiny Giants. Met robots produceerde RC-Panels de creaties. Jonathan Doorduyn brengt de gevels verder tot leven. Nieuwsgierig? Scan de QR code op de gevel en ontdek!

19 HENK ELSINK

HUUB FILART EN SANDRA VAN WEZEL • OLDENZAALSESTRAAT • 2015

Wie goed kijkt, ziet diverse bekende Enschedeërs voorbij komen op transformatorhuisjes. Deze huisjes zijn in 2015 beschilderd. Huub Filart en Sandra van Wezel creëerden de eerste kunstwerken in de wijk De Bothoven. Zij schilderden portretten van bekende Enschedeërs om de buurt te verfraaien. Zo werd niet alleen Enschedese componist Harry Bannink vereeuwigd, maar ook zwerver Arend Kerkhof, dichter Willem Wilmink en caberattier Henk Elsink kregen een plekje.

20 HET IS MAAR HOE JE HET ZIET

NINA PAINTINA • OLDENZAALSESTRAAT • 2023

In 2023 kreeg de Oldenzaalsestraat er een bijzonder kunstwerk bij. Letterlijk vanuit een ander perspectief. Gemaakt door Nina Paintina uit Enschede. Haar groene schildering voegt niet alleen kleur toe, maar ook betekenis. Het kunstwerk sluit naadloos aan op de groene omgeving van Enschede. Een plek waar mens en dier samenleven. Kijk je goed, dan zie je ook een vlasbloem: een knipoog naar de textielgeschiedenis van de stad. En dan is er nog een speelse twist. Tegenover het kunstwerk zit Polaroid, en die link is niet toevallig. Het kunstwerk is gemaakt als een 'positief' beeld. Maar zodra je je telefoon op negatief zet, verandert het kunstwerk volledig. Probeer maar eens!

21 PERFORMANCE FACTORY

ELEMENT X CUSTOMS • HOGE BOTHOFSTRAAT • 2016

Op het voormalige Polaroid fabrieksterrein staat tegenwoordig de Performance Factory. In eerste instantie werd de fabriek op het terrein gebruikt als decor van de rijke textielindustrie van Twente. Daarna werden in de fabriek polaroidcamera's gerepareerd en instant films geproduceerd.

Je ziet nog veel invloeden en gebruikssporen uit het verleden op het huidige terrein. Zo is de prachtige buitengevel met originele bouwstenen bekleed en is de oude schoorsteen nog intact.

Op deze unieke locatie komen sporten, ondernemen, eten en drinken samen. Zo is de Twentsche Foodhal een plek waar je uit maar liefst acht verschillende keukens jouw favoriete gerecht kiest. Leuk om te weten is dat de kunstenaars van deze muurschildering (Element X Customs) de Performance Factory als uitvalsbasis hebben.

22 KOMEN EN GAAN

DON SLIZERONE • OLDENZAALSESTRAAT • 2025

Dit kunstwerk laat zien hoe jonge mensen hun weg vinden in een stad die voortdurend verandert. Het verbindt persoonlijke groei met de ontwikkeling van Enschede zelf. Het laat zien dat een stad meer is dan stenen: het is een plek van kansen, creativiteit en beweging. De plant staat voor persoonlijke groei. De sleutel met het stadswapen van Enschede symboliseert gastvrijheid en toegang tot de stad, maar ook groei en ontwikkeling. De spuitbus verbeeldt de creatieve kracht van jongeren, met ruimte voor individuele expressie en culturele identiteit. De koffer staat voor persoonlijke ontwikkeling. Jonge bewoners die met hun dromen en plannen de stad nieuw leven inblazen.

23 DE ESCHPOORT

ALFONSOUL • OLDENZAALSESTRAAT • 2024

Het verbinden van verleden en toekomst wordt afgebeeld in dit kunstwerk. Het kunstwerk is in 2024 gemaakt door Afonsoul uit Portugal. Hij raakte geïnspireerd door de Eschpoort, de historische stadspoort die hier vroeger stond. De kunstenaar heeft deze poort als vertrekpunt genomen om zowel de rijke geschiedenis als de veelbelovende toekomst van de stad te verkennen. Het kind lijkt de stadspoort te bouwen, waarmee wordt uitgebeeld dat kinderen de toekomst van de stad zijn. Als je goed kijkt zie je het stadswapen van Enschede terug. Daarnaast zijn de kleuren rood, wit en blauw gebruikt. Zowel de kleur rood van Enschede als de kleuren van de Nederlandse vlag.

24 DE BOTHOVEN

SANDRA VAN WEZEL EN HUUB FILART • DE KLOMP • 2015

Eerder in deze route lieten we je al kennismaken met het initiatief van wijkraad De Bothoven. Namelijk de beschilderde transformatorhuisjes. Inmiddels zijn er veel meer van deze huisjes omgetoverd tot mini-kunstwerken. Een collectief van jonge kunstenaars brengt op deze manier het verhaal van Enschede tot leven, midden in de wijk. De huisjes die je hier ziet, zijn gemaakt door Sandra van Wezel en Huub Filart. Zij brengen historie van De Bothoven in beeld.

25 GEDICHTENROUTE

DICHTERS IN ENSCHEDE • STADSGRAVENSTRAAT • 2021

Op diverse gevels, deuren, poorten en façades in de Stadsgravenstraat zijn in 2021 gedichten geschilderd. De tien gedichten zijn speciaal voor de straat gemaakt door de DIE (Dichters in Enschede). Het initiatief is bedoeld om de straat gezellig, veilig en aantrekkelijk te maken en te houden.

Naast gedichten vind je in de Stadsgravenstraat ook andere muurschilderingen.

Gedichtenroute

Gedichtenroute

No black, no white, just the blues

26 NO BLACK, NO WHITE, JUST THE BLUES

SONNA KROM • STADSGRAVENSTRAAT • 2021

De Enschedese kunstenaar Sonna Krom heeft in de Stadsgravenstraat de muzikale geschiedenis van Enschede middels een muurschildering tot leven gebracht. Enschede is namelijk altijd al een bruisende stad geweest. Zo was er in de jaren 80 en 90 veel live muziek.

In dit kunstwerk zie je de Nobo's Blues Band. Een band die al ruim 40 jaar bestaat. Je ziet hier Robert Pillage en rechts van hem de drie gebroeders Timmer. De meest rechter, Cor Timmer, heeft voor zijn actieve inzet voor de bluesmuziek in Enschede zelfs een Koninklijke onderscheiding ontvangen.

De man helemaal links is Robert 'Bilbo' Walker Jr. een grote Amerikaanse blues muzikant, die te gast is geweest bij het Enschedese 'Memphis Heart 'n Soul festival'. Dankzij de industriële revolutie ontstond er een unieke band tussen Enschede en de stad Memphis, iets wat terug te zien is in de schildering. Enschede was namelijk een grote textielstad en Memphis was een belangrijke leverancier van katoen. Net na de oorlog stuurde de burgemeester van Memphis zelfs voedselpakketten en financiële hulp aan Enschede.

Een echt Enschedees verhaal.
Textielbeats, blues, katoen en muziek.

COLOFON

Concept:

Enschede Promotie

Vormgeving:

Beeldgeneratie

Disclaimer:

Deze folder is met de grootst mogelijke zorg samengesteld. Geen van de beschreven tips of adressen heeft voor een vermelding betaald. Alle teksten zijn geschreven voor en door Stichting Enschede Promotie. Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd of op enig andere manier worden overgenomen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Enschede Promotie.

Enschede Promotie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade ontstaan door eventuele fouten of onvolkomenheden in de vermelding van de gegevens in deze uitgave.
Contact: info@enschedepromotie.nl